

Information om gödselhantering

JORDBRUKSFÖRETAG I VÄRMLAND – EJ SLÄTTBYGDER

Miljömålet Ingen övergödning

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

Jordbruket är en av de största bidragande faktorerna till övergödning, vilket främst beror på att näringsämnen från gödsel når sjöar, vattendrag och slutligen hav.

Det är därför viktigt att gödsel hanteras på ett sådant sätt att läckaget till yt- och grundvatten blir så litet som möjligt.

Lagringsutrymmen

Syftet att ha tillräckligt stora lagringsutrymmen för gödsel är att den ska kunna spridas vid tidpunkter med bra växtnärsutnyttjande och små förluster. Detta gynnar både miljön och företagets ekonomi.

I förordning 1998:915 om miljöhänsyn i jordbruket kan man läsa:

”Vid lagring av stallgödsel skall sådana lagringsutrymmen vara så utformade att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.”

Utrymmen utan risk för läckage kan uppnås på olika sätt, t.ex. genom gjuten platta med kanter, container eller gödselbrunn. För Värmland gäller krav på tät lagring vid hållande av fler än 10 djurenheter (förklaring av slättbygder och djurenheter finns på baksidan). För djurhållning med mindre än 10 djurenheter bör täta lagringsutrymmen finnas, men annan lagring kan accepteras om den inte medför risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön genom t.ex. påverkan på yt- eller grundvatten. Gödsellagring direkt på mark på en och samma plats medför höga koncentrationer av näringsämnen och därmed ett ökat läckage av näringsämnen till närliggande mark, yt- och grundvatten.

Lagringskapacitet

Antal djurenheter (DE)	Nöt, häst får, get	Annan djurhållning
<10	Inga generella regler	
10-100	6 månader	6 månader 10 månader ¹
> 100	8 månader	10 månader

¹ Gäller från 1 juli 2013

För att ett utrymme ska räknas med i lagringskapaciteten ska det ej finnas risk för läckage (se tidigare beskrivning). Stuka får inte räknas med i lagringskapaciteten då den kan medföra läckage. Djupströbädd inomhus får räknas in i lagringskapaciteten, samma krav ställs på den som på annan lagring d.v.s. en sådan utformning att det ej kan ske läckage. Gödselanläggningens storlek beräknas utifrån antalet djur, krav på lagringstid samt nederbörd och annat som tillförs gödselanläggningen t.ex. diskvatten och pressvatten. I Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring finns schabloner som kan användas för beräkning av lagringsbehov. Om din djurhållning ej passar in i schablonerna finns underlagsrapporter. För hjälp med beräkningen vänd dig till en lantbrukskonsult.

För lagring av gödsel vid djurhållning med mindre än 10 DE finns det inga generella regler. Lagringskapaciteten ska dock vara så stor att den inte blir full innan det är lämpligt att sprida gödslet eller få gödslet hämtat.

Spridning

Under tiden 1 december till 28 februari är det enbart tillåtet att sprida gödsel om den kan brukas ner inom 12 timmar. Kommunens bygg- och miljönämnd kan utfärda dispenser mot nedbrukningskravet *”om omständigheter har uppstått som verksamhetsutövaren varken kunnat eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka”* (SJVFS 2004:67). Börjar det bli ont om plats för gödsel bör du tänka igenom alternativa möjligheter som t.ex.

lagring på stuka eller grannens tomma gödselanläggning. Måste du ändå söka dispens fundera på bästa möjliga spridningsalternativ, samt fundera över hur du i framtiden kan undvika att få detta problem.

Spridningsareal

"Stallgödsel och andra organiska gödselmedel får under en 5-års period inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 22 kg fosfor/ha och år".

Detta betyder att du måste ha tillräcklig med egen eller kontrakterad spridningsareal. Schablonvärden för djurtäthet och fosforutsöndring/djurslag finns i SJVFS 2004:67.

Några frågeställningar runt gödselhantering

- Har jag tillräcklig på lagringskapacitet för gödsel?
- Kan jag sprida gödsel när det bäst behövs för grödan? Eller måste jag köra sena höstspridningar för att ha lagringsutrymmen fram till vårbruket?
- Finns det risk för läckage från mina lagringsutrymmen?
- Är platsen för förvaring lämplig? Hur stor är risken för negativa miljö- och hälsoeffekter, t.ex. näringsläckage till mark-, yt-, och grundvatten, förorening av vattentäkter samt luktstörningar för grannar?
- Använder jag gödseln så det ger minimalt läckage till omgivningen och maximal nytta för grödan?
- Har jag tillräcklig spridningsareal?

Lagstiftning

På www.sjv.se hittar du aktuell lagstiftning:

- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Förordningen (SFS 1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.
- Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket

Mer information

Kan hämtas på www.sjv.se eller beställas på telefon 0771-223 223, exempel på bra rapporter nedan

- Riktlinjer för gödsling och kalkning, jordbruksinformation (görs ny för varje år)
- Gödsel och miljö, lagring och spridning av gödsel, höst- och vinterbevuxen mark. Jordbruksverket 2011
- Gödselproduktion, lagringsbehov och djurtäthet vid nötkreaturshållning Jordbruksverkets rapport 1995:10
- Gödselproduktion, lagringsbehov och djurtäthet vid olika djurhållningssystem med grisar Jordbruksverkets rapport 2001:13

EN DJURENHET =

1 mjölkko (inkl. kalv < 1 mån)
3 övriga nöt ≥ 6 mån
6 kalvar 1-6 mån
1 häst
3 suggor (inkl smågrisar < 12 v)
3 betäckta gyltor
10 slaktsvin eller avelsgaltar ≥ 12 v
10 obetäckta gyltor
100 värphöns ≥ 16 v
200 unghöns < 16 v
10 får/getter ≥ 6 mån
40 lamm/killingar < 6 mån
100 kalkoner, gäss eller ankor
200 slaktkycklingar
15 strutsfåglar
Enligt SFS 1998:899

Områden som inte tillhör Värmlands slättbygder

Alla församlingar i Torsby, Sunne, Arvika, Årjäng, Eda, Filipstad, Hagfors, Storfors, Munkfors Karlstad (*enbart fd Älvsbacka i nuvarande Alster-Nyedsbygden*) Kil (*enbart Boda församling*) Grums (*enbart Värmskogs församling*) Säffle (*enbart Svanskogs och Långseruds församling*)

Kommunens bygg- och miljönämnd kontrollerar att verksamheter följer miljöbalken. För detta debiteras en tillsynsavgift, som kan vara årlig eller som tas ut i samband med kontroll.